

Asia: VN/13193/2025

Lausuntopyyntö: luonnos valtioneuvoston asetukseksi vesihuollosta

Lausunnonantajan lausunto

1 § Soveltamisala

Pitäisikö lähtökohtana mainita (ehkä myös laissa) maininta vesihuollon monitasohallinnasta: erilaiset ylikunnalliset järjestelmät, kuntien vesihuoltolaitokset, vesiosuuskunnat ja kiinteistökohtaiset ratkaisut. Kuntien vesihuoltoa koskeva järjestelyvastuu ulottuu niihin kaikkiin.

2 § Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältö

Aiemmin puhuttiin vesihuollon kehittämissuunnitelmasta. Alun perinhan tämä tuli vesihuoltolakiin v. 2001. Vuoden 2014 laissa se tehtiin vapaaehtoiseksi mm. sillä perusteella, että alkuperäinen tavoite strategisena kuntia koskevana suunnitelmana ei toteutunut. Perustehan oli sinänsä käsittämätön. On erinomainen asia, että se on nyt tehty uudestaan pakolliseksi, koska se luo kunnan pohjaa kehittämiselle. Voisiko tuo strategisen luonteen kuitenkin lisätä tähän`?

3 § Omaisuudenhallintasuunnitelman sisältö ja ajan tasalla pitäminen

Kohta on varsin hyvin pohdittu. Olen tutkijan edelleen sitä mieltä, että on oikeastaan asiavirhe puhua tuotosta, joka kohdistuu palveluun, jonka kuntalaiset ja vedenkäyttäjät itse maksavat. Oikeampi termi seuraavaan lakiin ja asetukseen voisi olla esim. järjestelykorvaus. Kunnalle maksetaan korvaus siitä, että sille tulee väistämättä kuluja vesihuollon järjestelyvastuusta. Eli asioista pitäisi käyttää oikeita nimityksiä. Kohtuullinen (asetuksessa en tätä sanaa huomannut) tuotto pitäisi määritellä. Eräässä tutkimuksessa vesihuoltolaitosten edustajat olivat sitä mieltä, että se voi olla korkeintaan 10 % liikevaihdosta. Pahimmillan tuo tuotto-osuus on ollut yli 30 % liikevaihdosta. Tähän piiloverotukseen tulee ehdottomasti puuttua ja saada se kohtuullisemmaksi niin kauan kun tätä "kohtuullisen tuoton" virheellistä nimitystä ylipäättään käytetään.

4 § Varautumissuunnitelman sisältö

Tämä vaikuttaa myös perusteellisesti mietityltä. Esim. kohta 7) varautumisen harjoittelu. Tämä on erityisen tärkeä, koska tutkimusten mukaan vain puolet koulutuksen saaneista pystyvät toimimaan tositalanteessa. sitä, ketkä pystyvät, on hyvon vaikea arvioida etukäteen. Eli periaatteessa pitäisi varautua tuplahenkilöstöllä. Voisiko sanoa esim. kuvaus vesihuoltolaitoksen varautumisen harjoittelusta siten, että kaikkien tehtäviin on koulutettu kaksinkertainen henkilöstö. Tai mahdollisesti omana kohtanaan.

5 § Vesihuoltolaitoksen toiminta palveluiden turvaamiseksi

-

6 § Vesihuollon poikkeamasta ilmoittaminen

-

7 § Asiakkaalle toimitettavat tiedot

Kohtaan 7 tai 8: voisiko lisätä vesihuoltolaitokselle velvollisuuden ennakoidaan tiedotukseen vesihuoltoa koskevista, tiedossa olevista suuremmista hankkeista ja toimenpiteistä. Tästä on loistavana esimerkkinä Tampereen keskuspuhdistamon ennakoida ja aktiivinen tiedotus. Tämän kaltaista toimintaa on toistaiseksi ollut valitettavan vähän.

8 § Tietojen välittäminen talousveden loppukäyttäjälle

Tämä vaade on erittäin hyvä.

9 § Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavat tunnusluvut

Olen ymmärtänyt, että näitä tietoja eivät läheskään kaikki laitokset toimita. Silloin kun tehtiin vesihuoltotilastoja, tiedot toimitettiin kaikista, kun niitä varten oli valvontaresurssit. Toivottavasti valvontaan ohjataan resursseja tätä varten. Vapaaehtoisuuteen ei tule naaivisti luottaa.

10 § Vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavat tiedot

-

Liitteet 1, 2 ja 3

-

Muu palaute asetuseräluonnokseen

2. Yleisperustelut: Asetusehdotus perustuu hallituksen esitykseen eduskunnalle vesihuoltolaon muuttamisesta....eduskunta päätös vesihuollon omistuksesta.

Kansalaisloite koski vesihuollon yksityistämisen kieltämistä. Ja sen eduskunta hyväksyi yksimielisesti. Käytännössä pitkäaikainen yksityinen operointi pitäisi myös kieltää, koska se perustuu kilpailun hävittämiseen ja veroparatiiseissa sijaitsevien tytäryhtiöiden hyödyntämiseen. Jos ja kun Suomi on eräs vähiten korruptoituneita maita, niin meillä pitäisi olla uskallusta tähän, jos kyllä. vrt. Hukka J.J. & Katko T.S. 2025. Vesihuollon yksityistäminen Suomessa kuriin jo 160 vuodessa? Vesitalous 66, no. 3. pp. 46–47.

Katko Tapio
Tampereen yliopisto, Rakennetun ympäristön tiedekunta - Dosentti,
Vanhempi vieraileva tutkija

